

Огриват звездите,
след туй на небето
излиза луната¹

От „Хаджи Димитър“ до Вапцаров – стилната промяна е наистина рязка.

И друга голяма промяна, вече в смисъла. Преди време Пенчо Славейков е обявил, че на вълка не му е мястото в „Хаджи Димитър“. Във Вапцаровото стихотворение за Ботев и всъщност за „Хаджи Димитър“ вълкът си е на мястото, само гдето образът му е преобразуван или направо преобърнат. В „Хаджи Димитър“ вълкът кротко ближе раната на юнака и заедно с орлицата и сокола „и той се за брат, за юнака грижи“. Прав е Славейков, това не е вълкът в българската традиция, само гдето едно от действията на художествената литература е съпротива срещу традицията. В случая стихотворението на Вапцаров я приема:

вълкът се промъква
и дебне в скалите
и светят зъбите му в мрака

В поезията на Вапцаров вълкът не може да бъде кротък и състрадателен. В нея вълчето се проявява как ли не, включително и така: „със вълчи зъби студеният вятър ни хапне“. Възможно е този дебнещ озъбен вълк да породи и такова значение: преобразуването става насън, а в съня има и кошмари.

Пак в съня работникът изслушва „преправката“ на „Хаджи Димитър“, бърчи чело и пита: „Това ли е Ботев?“

Знае се, че в „Хаджи Димитър“ има две композиционно равностойни части, дневна и нощна. У Вапцаров е предпочетена нощната, от работника – дневната. В дневната той вижда робския труд на жетварите, черните им кърви и мъки. А нощният вълк – да го няма. Следват две стъпки, които показват какво може да се направи с Ботев и с литературата. Първата – Ботев е поставен сред народа: „та Ботев е тук, сред народа“. Втората – животът, действителността и Ботев биват отъждествени:

Повзри се в живота –
и ето ти Ботев.

А че Ботев тук е метонимия на литература („поема“), говори следващият стих: „И ето ти цяла поема“.